ולקחתם שתהא לקיחה לכל א׳ וא׳. מדלא כתיב ולקחת לשון יחיד [מ] וגבי סוכה לא צריך קרא דהא כתיב כל האזרח: **אלא** א״כ נתן לו במתנה. ובאתרוג השותפין נמי לא נפיק כדמוכח בשילהי יש נוחלין (ב״ב דף קלז: ושם) גבי אחין שקנו אתרוג בתפיסת הבית ולא חשיב שלו כיון דאין מיוחד שלו אלא כשאול הוי ואינו יוצא בו ומה שנהגו הקהל לקנות אתרוג בשותפות מלמדין אותן שיהו כולם נותן כל אחד ואחד חלקו לחבירו על מנת להחזיר ויש לסמוך דכיון דקנאוהו על מנת לנאת בו ואע״ג שלא פירשו סתמא דמלתא כאילו פרשו דמי כיון דבענין אחר אין יכולין לנאת בו:

הילך אתרוג זה במתנה על מנת שתחזירהו לי. בשוס מקוס אין מדקדק הש״ס בלשונו להקדיש תנאי למעשה ותנאי כפול והן קודם ללאו אע״ג דבהכי מיירי אלא שמקצר לשונו לפי שלא על חידוש זה בא להשמיענו ולא דמי לתנאי ומעשה בדבר אחד דהיינו כששניהם סותרים זה את זה כי ההיא דעל מנת שתחזירי לי את הנייר בפרק מי שאחזו (גיטין דף עה. ושם) ואי״ת כיון דאמר ע״מ שתחזירהו לי א״כ אם הקדישו אינו מוקדש כדמוכח בסוף יש נוחלין (ב״ב דף קלז:) גבי שור זה נתון לך במתנה ע״מ שתחזירהו לי דכיון דקאמר לי מידי דחזי לי קאמר וא״כ היאך יצא והא אנן תנן בנדרים פרק השותפין (דף מח.) גבי מתנה דבית חורון דכל מתנה שאינה שאם הקדישה לא תהא מקודשת [ד] לא שמיה מתנה וי״ל דה״נ הוי בידו להקדיש להיות קדוש כל זמן שהוא בידו עד שיחזיר ועוד דהתם נמי לא בהקדש תלוי טעם המתנה כדמוכח בנדרים ירושלמי [נ] דאמר עלה רבי ירמיה [ה] רבי יהודה בעי מעתה מתנה אין אדם נותן מתנה לחבירו ע״מ שלא יקדשנה לשמים ומשני מתני׳ כל מתנה שהיא כמתנת בית חורון שהיתה בערמה שאם הקדישה אינה מוקדשת אינה מתנה כלומר שלא נתנה לו שיהנה המקבל שום הנאה שבעולם אלא שיהא מותר לאביו של נותן זה ודאי הערמה בעלמא ולא שמיה מתנה שהרי לא זכה בה לענין עצמו לשום דבר וא״כ מה הקנה לו אבל הכא דמזכה ליה שיהנה בו שמיה מתנה ולא הזכיר שם הקדש אלא משום שעל הקדש היה מעשה ולשון כל מתנה שאינה וכו׳ מוכיח כן דמשמע שאינה מתנה לשום דבר גם סעודתו היתה מוכחת עליו שלא היה דעתו ליתן כלל לענין שום דבר רק שיבא אביו ויאכל כמו שמפרש שם בגמרא או משום דויתור אסור במודר הנאה אבל בעלמא מתנה היא אע״פ שאין יכול להקדישה כדתנן פרק בתרא דנדרים (דף פח.) שנותן לבתו מה שנשאת ונותנת לפיה ובפ״ק דקדושין (דף כג: ושם) שנותן לעבד ע״מ שילא בו לחירות [ס]: **ואם** לאו לא יצא. ומה שלא החזירו רבי יהושע לרבן גמליאל אלא נתנו לרבי אלעזר בן עזריה ורבי אלעזר בן עזריה לרבי עקיבא דעתו של רבן גמליאל היה שילאו כולם ואח״כ יחזירוהו: **ואמר** שמואל סכין וקערה וכבר ומעות הרי אלו כיוצא בהן. אלטריך ליה לשמואל למימר דלא תימא דווקא תפילין וס״ת דאיכא בזיון כתבי הקודש בנפילתו טריד בהו טפי ואין דעתו מתיישבת בתפלתו:

אמר

עד עצם עד (ו) עצמו של יום. כל היום קרוי עצם היום: וקסבר עד ועד בכלל. ולא דרש עד ולא עד בכלל להתירו בהאיר מזרח כי ליכא עומר והכי מתוקמא קראי אין עומר עד עצם ועד בכלל יש עומר עד הביאכם: **והא מיפלג פליג.** רבי יהודה עליה שמעינו שתמה רבי יהודה בדורו על תקנת ריב״ז למה תלה הדבר בעצמו דמשמע לעשות סייג בא והלא מן התורה הוא אסור: **דרש.** המקרא עד ועד בכלל: **והתקין.** לפי שהיו רגילים לאכול חדש מחצות ולהלן כשהיה הבית קיים עד עכשיו הולרך לתקן: **מתני׳** י״ט הראשון בו׳. דאמרינן לקמן (דף מג.) דדוחה מצות לולב שבת בי״ט הראשון לבדו: **מוליכין את לולביהן.** מערב שבת: **שהוציאו ברשות.** ברשות מצוה שהיה טרוד במצוה ומחשב ועסוק וממהר לעשותה ומתוך כך טעה ושכח שהוא שבת וקסבר רבי יוסי טעה בדבר מצוה ושגג בדבר כרת פטור מקרבן: **גמ׳ מנא הני מילי.** דאין אדם יוצא בלולבו של חבירו: **לכם משלכם.** משמע: למה לי למימר החזירו. מה אנו למידין מחזרה זו דאלטריך תנא למיתנייה במתני׳: **הא** קמ״ל. דר״ג ע״מ שיחזירוהו לו נתנו להם ואפ״ה הוא מתנה עד שילאו בו: **החזירו לו יצא.** דמתנה על מנת להחזיר מתנה היא והרי החזירו לו אבל אם לא החזירו אגלאי מלתא דמעיקרא גזול הוא בידו: ה״ג למה ליה למימר שלקחו באלף זוז להודיעך כמה מצות חביבות עליהם: הוה מצלי ביה. כשהיה מתפלל היה לולבו בידו מרוב חיבתו עליו היה מתפלל בו: **לא יאחז אדם בו׳ ויתפלל.** מפני שטרוד הוא במחשבתו שלא יפלו מידו ויתבזו ואין דעתו מיושבת עליו בתפלתו: **לא יישן בהם לא שינת קבע ולא שינת עראי.** שמא יפלו מידו והכי אוקימנא ליה בהישן (לעיל דף כו.) דהא דקתני לא קבע ולא עראי בדנקיט ליה בידיה: **סכין.** מתיירא שמא יפול ויתקע לו ברגלו: **וקערה.** מליאה: **ומעות.** שלא יתפזרו: **וכבר.** שאם יפול יהא נמאס: **לאו מצוה נינהו.** לאוחזן והויין עליו למשא לפיכך טרוד במשאם וכבד עליו משאם ושמירתם: **הכא.** נטילתה ולקיחתה מצוה היא ומתוך שחביבה מצוה עליו אין משאה ושימורה כבד עליו ולא טריד: **קורא בתורה.** צריך להניח הלולב לפי שגולל ס״ת ופותחו: **נכנס לבית המדרש.** טריד בשמעתא ויפול מידיו: לא

מסורת הש״ס עם הוספות

(ו) [ברכות דף כו: וש״נ], ב) ר״ה ל. מגחות סח., ג) [לקמן מג. מד.], ד) פסחים דף עב:, ה) [לקמן מג.], ו) [לעיל כז: וש״נ], ז) [תוספ׳ פ״ב], ח) [ב״ב קלז: קדושין ו:], ט) ברכות כג:, י) [שם: לעיל כו.], כ) [תוספת׳ פרק ב], ל) עיין תוס׳ לעיל לט. סוד״ה עובר, מ) עיין מנחות סה:, נ) סוף פ״ה, ס) [וע״ע תוס׳ קדושין ו: ד״ה לא ודף מט: ד״ה דבריס ותוס׳ ב״ב קלז: ד״ה לא ותוס׳ גיטין עה. ד״ה לאפוקי וד״ה אלא אמר ותוס׳ שם עה: ד״ה דתנאין].

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה עד עצם עד עיצומו של יום:

גליון הש״ס

גמ׳ כמה מצות חביבות. עיין בב״ק דף ט ע״ב תוס׳ ד״ה אילימא:

ליקוטי רש״י

אמר רבי יהודה. גרסינן ולא גרסינן אמר לו ר׳ יהודה שהרי לא ראהו מימיו וכו׳ [ר״ה שם:]. לתנא דמתני׳ וכי רבן יוחנן המקין [מנחות שם.]. **והלא מן התורה אסור.** שנאמר עד עצם ובזמן שאין בית המקדש קיים משמעי קרא [מנחות שם.]. **מדרבנן קאמר.** כלומר הוא בא לגזור עליו משום ההוא טעם דלעיל דשמא יבנה [ר״ה שם]. **החזירו יצא.** איגלאי מילתא למפרע דהויא מתנה מעיקרא שהרי קיים עמה תנאי שהמתנה היתה תלויה בתנאי ונתקיים [רשב״ם ב״ב קלז:]. **הרי אלו כיוצא בהן.** לענין תפלה שדוחא עליהן שלא תפול הסכין ותזיקנו והקערה תשפך והמעות יאבדו והכבר יטנף [ברכות כג:].

הגהות וציונים

א] [צ״ל דתנן] (גליון): ב] תיבת ״לו״ נמחק, וכן מחקו רש״י בר״ה (יעב״ץ, חשק שלמה, עי״ש) וכן ליתא בדפו״ר: ג] בכת״י הגירסא בזרועו וכ״ה בברכות: ד] שאם הקדישה (מוקדשת) [מקודשת] כ״ה גי׳ מהר״ם (גליון) עיי״ש ובהגהות והערות: ה] צ״ל דאמר עלה רבי ירמיה בעי מעתה אין אדם וכו׳ (דפו״ר רש״ש):

עין משפט נר מצוה

קט א מיי׳ פ״ב מהל׳ שגגות הלכה י:
קי ב מיי׳ פ״ח מהלכות לולב הלכה י סמג עשין מד טוש״ע א״ח סי׳ תרנח סעיף ג:
קיא ג ד מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ד:
קיב ה מיי׳ פ״ה מהל׳ תפלה הלכה ה סמג עשין יט טוש״ע א״ח סי׳ נו סעיף א:
קיג ו מיי׳ פ״ד מהל׳ תפלין הלכה יז סמג עשין כב טוש״ע א״ח סי׳ מג סעיף א:
קיד ז מיי׳ שם הל׳ טו סמג שם טוש״ע א״ח סי׳ מד:
קטו ח מיי׳ פ״ה מהל׳ תפלה הלכה ה סמג שם טוש״ע א״ח סי׳ נו סעיף א:
קטז ט מיי׳ שם ופ״ז מהל׳ לולב הל׳ כד סמג שם ועשין מד טוש״ע שם וסי׳ תרנב סעיף א בהג״ה:

רבינו חננאל

מתני׳ בי״ט הראשון בו׳. זו ששנינו שאין אדם יוצא בי״ט הראשון בלולבו של חבירו אמרי׳ מנ״ל דת״ר ולקחתם לכם משלכם להוציא את הגזול והשאול אא״כ נתנו לו במתנה כאשר נתן ר״ג לר׳ יהושע בו׳ ואסיק׳ כי הא דאמר רבא הילך אתרוג זה במתנה על מנת שתחזירהו לי החזירו יצא לא החזירו לא יצא: ירושלמי רב יעקב בר נחמן הוה יהיב אתרוגא לבריה הוה אמר ליה לכשתזכה בו ובמצותו תחזירהו לי וכן הלכה. אמר מר בר אמי[מר] אבא הוה מצלי ולולבו בידו ומותבינן עלה מהא לא יאחוז אדם תפלין בידו וס״ת בזרועו ויתפלל בו׳ ואמר שמואל סכין וקערה ככר ותינוק כיוצא בהן כלומר אסור לו להתפלל ואלו בידו ושנינן הללו לאו מצוה אבל לולב כיון דמצוה הוא לא טריד ביה ושרי. תניא א״ר אלעזר בר׳ צדוק כך היה מנהג בני ירושלים נכנס לבית הכנסת ולולבו בידו קורא שמע ומתפלל ולולבו בידו קורא בתורה או נושא את כפיו מניחו על הקרקע: פיסקא ר׳ יוסי אומר י״ט הראשון של חג שחל להיות בשבת שכח והוציא הלולב ברה״ר פטור מפני

תורה אור השלם

א) וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם: [ויקרא כג, יד]

ב) וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ עָבֹת וְעַרְבֵי נָחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים: [ויקרא כג, מ]